

Parshat Ki Tisa Delayed Reaction

Simon Wolf

One of the most dramatic events of this week's Parsha is Moshe breaking the Luchot. The Torah describes, "As soon as Moshe approached the camp and he saw the calf and the dancing, he became enraged; and he hurled the Luchot from his hands and shattered them at the foot of the mountain."¹ When Moshe retells the story to the next generation in Sefer Devarim, there is a slightly different account of the events. There it states, "I turned and descended down the mountain, the mountain was ablaze with fire, and the two Luchot of the Covenant were in my two hands. I then saw how you had sinned against God, your Lord; you had made yourselves a molten calf; you had quickly strayed from the path that God had enjoined upon you. Thereupon, I gripped the two tablets and flung them away with both my hands, smashing them before your eyes."² Moshe's action here was at the same time both courageous and disconcerting. To break the Luchot, about which it is said, "The Luchot were the work of God, and the writing was the writing of God, chiseled upon the tablets,"³ took immense determination and conviction. The Gemara cites this as one of three times in the Torah that Moshe acts of his own accord at a pivotal moment and God acquiesces by indicating His approval after the fact.⁴ In this vein, Reish Lakish interprets the phrase "Asher Shibarta,"⁵ the Luchot that you (Moshe) broke, not as a condemnation of Moshe, but rather as God acknowledging and congratulating Moshe for having broken the Luchot (יישר כחך ששברת).⁶ Yet, for that same reason, the action was audacious. How could Moshe destroy the handiwork of God? The Gemara suggests that Moshe autodidactically

deduced that if for a single Mitzva, Korban Pesach, the Torah proscribes an apostate from participating, then in this instance where the entire nation abrogated a tenet of the faith certainly they should be precluded from receiving the entire Torah.⁷ Tosafot immediately notes that this is a flawed logical argument. An apostate is precluded from Pesach because it is a Korban,⁸ nevertheless in this instance, Moshe should have given Bnei Yisrael the Torah and encouraged them to repent as is the case with other Mitzvot in the Torah. Therefore, Moshe must have been acting of his own accord, but that then returns one to the original question as to what right did Moshe have to break the Luchot?

The Rashbam suggests that Moshe was so overtaken emotionally by the sight of the Egel that it sapped him of his strength and resilience.⁹ In his weakened state, Moshe was unable to continue bearing the weight of the Luchot. He therefore dropped them, directing them away from his feet so as to avoid injuring himself. On the other hand, in Avot D'Rabbi Natan, there are a plethora of opinions that suggest that Moshe broke the Luchot at God's prodding¹⁰ because as the Or HaChayim says, only God can shoulder the responsibility to permit and direct one to destroy His handiwork.¹¹ The Yerushalmi offers the possibility that the Luchot would have been too heavy for Moshe to carry were it not for the letters, which either levitated the Luchot or reduced their weight.¹² When Moshe approaches the camp, the sight of the Egel causes the letters to disappear from the Luchot and Moshe is left holding the full burden of the Luchot; that load was unbearable and they therefore fell and shattered due to their weight. The common denominator between all of these reasons is that Moshe's breaking of the Luchot was involuntary. In that sense, Moshe is absolved

¹ וַיְהִי כַאֲשֶׁר קָרַב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיֵּרָא אֶת-הָעֵגֶל וּמַחֲלֵל וַיִּחַר-אַף מֹשֶׁה וַיִּשְׁלַח מַיְדָיו אֶת-הַלְּחֹת וַיִּשְׁבֶּר אֹתָם תַּחַת הַהָר: (שמות לב, יט)

² וְאַתָּה וְאַתָּה מִן-הָהָר וְהָהָר בְּעַר בְּאֵשׁ וַיִּשְׂנֵי לִוְחֹת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יָדָי: וְאַרְא וְהִנֵּה חֲטֵאתֶם לִיקוֹן אֱלֹהֵיכֶם עֲשִׂיתֶם לָכֶם עֵגֶל מִסַּכֵּה מֵהָר מִן-הַדָּרָךְ אֲשֶׁר-צִוֵּה יְקוֹק אֲתֶכֶם: וְאַתָּפֶשׂ בַּשֵּׂנִי הַלְּחֹת וְאַשְׁלֶכֶם מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי וְאַשְׁבַּרְם לְעֵינֵיכֶם: (דברים טו, טו-יז)

³ וְהַלְּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְּקַתֵּב מִקְּתָב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלְּחֹת: (שמות לב, טז)

⁴ דְּתַנֵּי: שְׁלֵשׁ דְּבָרִים עָשָׂה מֹשֶׁה מִדַּעְתּוֹ וְהִסְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמוֹ: הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מִדַּעְתּוֹ, וּפִירַשׁ מִן הָאֵשׁ, וּשְׁבַר אֶת הַלְּחֹת (שבת פז).

⁵ וַיִּאמֶר יְקוֹק אֶל-מֹשֶׁה פֶּסֶל-לֶךָ שִׁנִּי-לְחֹת אֲבָנִים קְרָאשִׁימִם וְקִתְבִּתְּלִי עַל-הַלְּחֹת אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הִנֵּי עַל-הַלְּחֹת הַרְאשִׁימִם אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ: (שמות לד, א)

⁶ וּמִנֵּל דְּהַסְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדוֹ - שְׁנֵאמַר אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ וְאִמַר רִישׁ לְקִישׁ: יִישַׁר כַּחַךְ שִׁיבַרְתָּ (שבת פז).

⁷ שֶׁבַר אֶת הַלְּחֹת. וְשֶׁבַר מִן הָאֵשׁ, וְשֶׁבַר אֶת הַלְּחֹת (שבת פז).
⁸ (שמות יב) וְכַל בֶּן נָכַר לֹא יֵאכַל בּוֹ, הַתּוֹרָה כּוֹלָה כָּאן, וְיִשְׂרָאֵל מְשׁוּמְדִים - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! (שבת פז).

⁹ אוֹ שִׁישׁ מִשְׁהוּ מִיּוֹד בִּקְרָבָן פֶּסַח (יש הרבה סבות לחשוב ככה ובמיוחד שֶׁהַקְּרָבָן פֶּסַח מוֹפִיעַ בְּתַנ"ךְ בְּנִקּוּדוֹת צִיר, בְּהַתְחַלּוֹת חֲדָשׁוֹת, וּבְתַשׁוּבָה שֶׁל הַעַם כּוֹלָה לֵה') שְׁלֹא מֵאִפְשֶׁר מוֹמֵר לְהִיּוֹת חֶלֶק מִמֶּנּוּ כִּי הֵם מְנוּגָדִים אוֹ כִּי בְּמַהוּתוֹ קָרָבָן מִיּוֹד לְקָרָב אָדָם לֵה' וְאִ"ל לְמוֹמֵר שְׁכַל מַהוּתוֹ הוּא מֵרַד וּרְחִיקוֹק מֵאֵת ה' לְהִבְיֵא קָרָבָן שֶׁל קָרְבָּה (הַהִסְבֵּר הָרִאשׁוֹן, שֶׁקָּרָבָן פֶּסַח מִיּוֹד, וְיִתֵּר מִסְתַּבֵּר כִּי שְׁאֵלַת הַתּוֹסּוֹפוֹת עַל הַקּו"ל גַּם שִׁיךְ עַל הַסְּבָה הַשְּׁנִייה, שְׁזָה עֵינָיו לְקָרְבָּנוֹת בְּכָלֵם)

¹⁰ כִּי שְׂרָאָה אֶת הָעֵגֶל תִּשְׁכַּח כְּחוֹ לֹא הִיא בּוֹ כַח הַשְּׁלִיכִים רְחוּק רְחוּק מִנּוּ קֶצֶת שְׁלֵא יִזִּיק אֶת רַגְלֵי בְּנֵי־בְנֵי־בְנֵי, בְּדֶרֶךְ כָּל מְשִׁלְכֵי מְשִׁאֵי כְּשֵׁאִין בָּהֶם כַּח לִשְׂאֵת. (רשב"ם שְׁמוֹת לְב, יט גַּם בְּחֻזְקוֹ)

¹⁰ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אָמַר לֹא שִׁבַר מֹשֶׁה אֶת הַלְּחֹת אֲלֵא שְׁנֵאמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁנֵאמַר פֶּה אֵל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ (בבבבב יב ח) פֶּה אֵל פֶּה אֲמַרְתִּי לוֹ שִׁבַר אֶת הַלְּחֹת. וְיִ"א לֹא שִׁבַר מֹשֶׁה אֶת הַלְּחֹת אֲלֵא שְׁנֵאמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁנֵאמַר וְאִרְא וְהִנֵּה חֲטֵאתֶם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם (דברים ט טז) אִינוֹ אָמַר וְאִרְא אֲלֵא שְׂרָאָה שִׁפְרַח כְּתַב מַעֲלִיָּה. אַחֲרָיִם אֲמַרִים לֹא שִׁבַר מֹשֶׁה אֶת הַלְּחֹת אֲלֵא שְׁנֵאמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁנֵאמַר וְיִהְיוּ שֵׁם כַּאֲשֶׁר צִוִּי אִינוֹ אָמַר צִוִּי אֲלֵא שְׁנֵאמַר וּשְׁבַרְךָ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אָמַר לֹא שִׁבַר מֹשֶׁה אֶת הַלְּחֹת אֲלֵא שְׁנֵאמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁנֵאמַר אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל (שם לז יב) מֵה לְהֵלֵךְ נִצְטוּהָ וְעָשָׂה אִף כַּאֲן נִצְטוּהָ וְעָשָׂה. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר לֹא שִׁבַר מֹשֶׁה אֶת הַלְּחֹת אֲלֵא שְׁנֵאמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁנֵאמַר וְאִתְּפֹשׂ בְּשֵׁנֵי הַלְּחֹת (שם טז) בְּמֵה אָדָם תּוֹפֵס בְּמֵה שִׁיכּוֹל לְבוֹרָא. רַבִּי מֵאִיר אָמַר לֹא שִׁבַר מֹשֶׁה אֶת הַלְּחֹת אֲלֵא שְׁנֵאמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁנֵאמַר אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ (שם יז) וְיִישַׁר כַּחַךְ שִׁיבַרְתָּ: (אבות דרבי נתן פ"ב) וְ רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ שִׁיבַרְם שְׁנֵאמַר [דברים יב] וְאִתְּבַר עַל הַלְּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הִיוּ עַל הַלְּחֹת הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ אִמַר לוֹ יְפֵה עֲשִׂיתָ שִׁיבַרְתָּ. (ירושלמי תענית ד, ה)

¹¹ וּפְשִׁיטָא שְׁלֵא יַעֲשֶׂה דְּבַר קְלִיקוּל אִם לֹא בְּאוֹמֵר גְּדוֹל וּבְצַדִּי הַמּוֹעִיל אֲשֶׁר צַדַּד עַ"ה, וְרַבּוּתֵי ז"ל אָמְרוּ (אדר"נ פ"ב) לֹא שִׁבַרְךָ אֲלֵא שְׁנֵאמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְכֵן אָמַר ר' מֵאִיר וְיִהְיוּ שֵׁם כַּאֲשֶׁר צִוִּי (דברים י ה) שְׁנֵאמַר וּשְׁבַר הַלְּחֹת עַ"כ, וְצִוְרִךְ לְתַת טַעַם לְקַל עֲלֵינוּ לְמֵה מִנְע הַטּוֹב... (אור החיים שְׁמוֹת לְב, יט)

¹² תַּנִּי בְּשֵׁם ר' נַחֲמִיָּה הַכְּתֵב עֲצֻמוֹ פֶּרַח ר' עֲזַרְהָ בֶּשֶׁם ר' יְהוּדָה בִּי רַבִּי סִימוֹן הַלְּחֹת הִיוּ שְׁמֵאֵי אַרְבַּעִים סָאָה וְהַכְּתֵב הִיא סוֹבֵל כִּיּוֹן שִׁפְרַח הַכְּתֵב כְּבֹדוֹ עַל יְדֵיו שֶׁל מֹשֶׁה וּנְפִלוּ וּנְשַׁתְּבְּרוּ: (ירושלמי תענית ד, ה) וְחֻז"ל אָמַר שִׁפְרַחוֹ הָאוֹתִיוֹת בַּעַת שֶׁקָּרַב אֶל הָעֵגֶל, וְעַ"כְּ נַעֲשׂוּ כְּבֹדִים וְהוֹצֵרֵךְ לְהַחֲזִיק אוֹתָם בְּשֵׁנֵי יְדָיו כִּי הֵלֵךְ מֵהֵם הַנְּשִׁמָּה הַנוֹשָׁאֵת אוֹתָם, וְעַ"כְּ שְׁבַרְם אַחַר שִׁחְלָפָה הַקְּדוּשָׁה מֵהֶם: (מלבי"ם שְׁמוֹת לְב, יט) וְרַבִּי עִיִּין בְּבַבְלִי פְסָחִים פז: שְׁחֹלֵק וְסוֹבֵר שְׁהֹאֲתִיוֹת עֲזָבוּ אַחֲרֵי הַשְּׁבִירָה - הוֹיִינוּ דְּרַבִּי אֶלְכַסְנַדְרִי, דָּאִמַר: שְׁלֵשָׁה חֲזָרוּ לְמַטְעוֹתָן, אֵלּוּ הֵן: יִשְׂרָאֵל, כֶּסֶף מִצְרַיִם, וְכְתַב לִוְחֹת...כְּתַב הַלְּחֹת - דְּכְתִיב וְאִשְׁבַּרְם לְעֵינֵיכֶם. תַּנָּא: לִוְחֹת נִשְׁבְּרוּ וְאוֹתִיוֹת פּוֹרְחוּת.

of any wrongdoing because he had no control over the situation. On the other hand, it is much harder to reconcile these opinions with Moshe's description of the events in Sefer Devarim¹³ where it seems to indicate that Moshe actively and intentionally broke the Luchot, rather than being compelled to do so.

The Ibn Ezra cites an opinion, found in the Midrashim,¹⁴ in which the letters of the Luchot disappeared and therefore Moshe destroyed the Luchot. Moshe, left with a blank slate, thinks it is best to break the Luchot, either because it is meaningless to hand Bnei Yisrael the voided Luchot or because he wants to make an impression on Bnei Yisrael. This view balances between God granting Moshe permission and Moshe acting on his own volition with regards to breaking the Luchot.

Most of the exegetes, though, are influenced by the description of Moshe's actions, in both Sefer Devarim and Sefer Shmot, as being of his own initiative and they therefore focus on the impetus for Moshe's breaking of the Luchot. The Ibn Ezra favors the view that Moshe was passionate on behalf of God ('קנא לה') and therefore, in his anger over the violation perpetrated against God, breaks the Luchot. While this aligns Moshe's actions with God's interests, it still does not explain what gave Moshe the right to break the Luchot. There are those that suggest that Moshe's action was premeditated, not an emotional response. He was trying to make an impact on Bnei Yisrael and he therefore broke the Luchot to indicate to them the gravity of their sin, which had abrogated their covenant with God.¹⁵ In both of these instances, one could suggest that Moshe was so in sync with God, that when he took action it was if he was acting as a proxy on behalf of God.

The view favored by most of the commentators is the parable found in the Midrashim.¹⁶ A king is engaged to be married to a woman. The king

travels out of town and rumors begin to circulate about the infidelity of the future bride. The best-man of the king thinks it best to tear up the marriage vows and that way if she is found guilty, it will not be a prosecutable crime since there is no evidence to their marriage. In a similar fashion, Moshe breaks the Luchot to protect Bnei Yisrael. Given Chazal's description of Maamad Har Sinai as a wedding ceremony,¹⁷ it is as if the covenant of Sinai was akin to wedding vows between Bnei Yisrael and God. By worshipping the Egel, Bnei Yisrael had just violated those wedding vows, the Ten Commandments, which were the core of the covenant. Such a violation would subject Bnei Yisrael to harsh penalties and sanctions. Moshe preempts that possibility by breaking the Luchot and voiding the evidence of the covenant in order to protect Bnei Yisrael. In that case, Moshe was not seeking God's approval, but rather acting as a true leader who is willing to sacrifice on behalf of his constituents even at his own expense. Another view within the Midrash goes even further in extolling Moshe's unparalleled leadership in this situation by suggesting that Moshe intentionally broke the Luchot in order to throw his lot in with the people.¹⁸ He tells God that the people have sinned and I have sinned by breaking the Luchot without permission. Moshe then offers the following ultimatum: either You forgive us both or if You refuse to forgive them then do not forgive me which would leave God without anyone to fulfill His promise to the forefathers.

Both of these explanations focus on Moshe's outstanding leadership as the impetus for his breaking the Luchot. Moshe was acting of his own volition and took the initiative to protect Bnei Yisrael even at the risk of incurring God's wrath. He saw it as his right, if not obligation, to break the Luchot in his role as the leader and chief defender of Bnei Yisrael. While this explains why Moshe broke the Luchot, it still does not address why Moshe waited until reaching the camp to break the Luchot. God had already disclosed to Moshe on

¹³ בפשוטו גם מהתיאור בפרשת כי תשא נשמע ששבירת הלוחות הייתה יזמת משה אבל שמה יש יותר אפשרות להפריד בין ההשלכה לכוונתו (כמו שעשה הרשב"ם וגם רוב המקורות שסוברים שמושה פעל מיזמתו מצטטים הפסוק מפרשת עקב) משא"כ בספר דברים ששם ההשלכה נשמעה כתוצאה מכוונתו – ואשברם לעיניכם (למרות שהרשב"ם גם מאמץ שיטתו בתיאור בפרשת עקב)

¹⁴ נסתכל בהן וראה שפרח כתב מעליהן אמר היאך אני נותן להם לישראל את הלוחות שאין בהן ממש אלא אחוז ואשברם שנאמר ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם (אבות דרבי נתן פ"ב) \\ ד"א שפרחו הכתובים מן הלוחות לכך שברן שנאמר (דברים ט) וארא והנה חטאתם לה' אלהיכם, ראה משה שחטאו וסבר את הלוחות (שמות רבה כי תשא מו, א) \\ עיין בבבלי פסחים פז: שחולק וסובר שהאותיות עזבו אחרי השבירה - והיינו דרבי אלכסנדר, דאמר: שלשה חזרו למטעתן, אלו הן: ישראל, כסף מצרים, וכתב לוחות... כתב הלוחות - דכתיב ואשברם לעיניכם. תנא: לוחות נשברו ואותיות פורחות.

¹⁵ ...תשובה שלישית, כדי שיראו ישראל שחרד משה חרדה גדולה מאד, אחר ששובר לוחות קדושות וטהורות כתובות באצבע אלקים, וידעו הרעה הגדולה הזאת שעשו, ויפול רעה בלבבם ויתחרטו, וכן אמר בפרשת עקב [דברים ט יז] ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם. (תולדות יצחק שמות לב, יט) \\ וישלך מידיו את הלוחות וישבר וגו' - לא מתמון וישבר לבב, ונראה שעשה כן להפחיד העם ולהראות להם כי נשברה הברית אשר בינם ובין ה'. (שד"ל שמות לב, יט)

¹⁶ רבי יוסי הגלילי אומר אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשלוחו צא וקדש לי נערה יפה וחסידה ומעשיה נאין הלך אותו שליח וקדשה. לאחר

שקדשה הלך ומצאה שזינתה עם אחר מיד היה דן ק"ו מעצמו ואמר אם אני נותן לה כתובה מעכשיו נמצא מחייבה מיתה ונפטרנה מאדוני לעולם. כך היה משה הצדיק דן ק"ו מעצמו אמר היאך אני נותן להם לישראל את הלוחות הללו מזקיני אותן למאות חמורות ומחייבני אותן מיתה שכך כתוב בהן זוכה לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו (שמות כ"ב י"ט) אלא אחוזו בהן ואשברם וחרזן למוטב שמא יאמרו ישראל היכן הלוחות הראשונות אשר הורדת אין דברים אלא בדאי. (אבות דרבי נתן פרק ב ובשניונים בשמות רבה מו, א) \\ אתה שברת הראשונות, אתה פסל לך אחרות. משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו עם השפחות, מתוך קלקול השפחות יצא עליה שם רע, עמד שושבינה וקרע כתובתה, אמר אם יאמר המלך להורגה אומר לו עדיין אינה אשתך (רש"י שמות לד, א)

¹⁷ ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה. אמר ר' יוסי, יהודה היה דורש, (דברים לג ב) ויאמר ה' מסיני בא, אל תקרא כן, אלא ה' לסיני בא, ליתן תורה לישראל או אינו אומר כן, אלא ה' מסיני בא, לקבל את ישראל, כחתן זה שהוא יוצא לקראת כלה. (מכילתא דרבי ישמעאל פרשת יתרו - מסכת דבחדש פרשה ג)

¹⁸ ד"א וארא והנה חטאתם לה' אלקיכם, ראה שאין לישראל עמידה וחבר נפשו עמהם ושבר את הלוחות ואמר להקב"ה הם חטאו ואני חטאתי ששברתי הלוחות, אם מוחל אתה להם אף לי מחול שנאמר (שמות לב) ועתה אם תשא חטאתם כן לחטאתי מחול, ואם אין אתה מוחל להם אל תמחול לי אלא מחני נא מספרך אשר כתבת (שמות רבה מו, א)

the mountain that the "people, whom you brought out of the land of Egypt, have acted basely. They have been quick to turn aside from the way that I enjoined upon them. They have made themselves a molten calf and bowed to it and sacrificed to it, saying: 'This is your god, O Israel, who brought you out of the land of Egypt!'" Armed with that information, Moshe should have immediately smashed the Luchot to protect Bnei Yisrael from God's wrath. Why does Moshe only break the Luchot once he reaches the encampment of Bnei Yisrael? Did he not believe that which God was disclosing to him?

The Yerushalmi says it is impossible that Moshe did not rely on God's disclosure.¹⁹ Rather Moshe was teaching a lesson for posterity that one may not depend upon or trust the testimony of a single witness, no matter how trustworthy (even God), until they have verified the information themselves or received testimony from two witnesses. For that reason Moshe, not doubting God, procedurally waits until he reaches the camp to "substantiate" God's claim. Only once he has confirmed the information does Moshe act to protect Bnei Yisrael by breaking the Luchot. It is interesting that Moshe always looks out for Bnei Yisrael's best interests; in defense of Bnei Yisrael, he is willing to take extrajudicial action by breaking the Luchot, but when incriminating them, he follows the letter of the law. While this suggestions answers the legalistic reason for Moshe's delayed reaction, it does not address the emotional side of Moshe's becoming enraged (וַיִּחַר-אַף מֹשֶׁה) as his response to entering the camp and witnessing the Egel.

The Sforno and Rav Hirsch both suggest that, after God's disclosure, Moshe held out hope that the breach was limited and that he could rectify the situation as soon as he returned to the camp.²⁰ When he returned to the camp and realized that the situation had become so debased that they were dancing and sacrificing to the Golden Calf, he was overcome with anger and despair over the fact that the infringement had reached the point of no return. His only remaining option at that point was

to break the Luchot and start over from scratch. Part of Moshe's consideration in breaking the Luchot might also have been to signal to Bnei Yisrael how grave their infraction was and to shock them back to their senses.²¹ It was the initial step in beginning the process of Bnei Yisrael's repentance.

The most groundbreaking and radical answer to the question as to what precipitated Moshe's delayed reaction in breaking the Luchot is suggested by the Sefer Halkarim.²² Rav Yosef Albo notes that the human condition is that a person is infinitely more pained and impacted by what they witness than by that which they have knowledge of; they are more emotionally influenced and shaken from the input of their senses than intellectual comprehension and certainty. Even if a person has no doubt as to the truth of a matter, it is still in the realm of the theoretical until they have first-hand experience of the situation. He cites as a paradigmatic example of this phenomenon Moshe's behavior in this week's Parsha. Moshe had full and unquestionable knowledge of the Egel and what was transpiring in the camp below because God had disclosed the information to him. He had no doubts. Yet, he does not agree to leave the Luchot on the mountain or to break them immediately, but rather he descends the mountain with them in hand. When he reaches the camp and witnesses first-hand what is transpiring, he is angered and smashes the Luchot on the spot. Moshe had no more information than he had previously, yet the emotional impact of witnessing the event is so much more poignant and painful to him than hearing about it. Seeing is believing, even when the information is from God! This speaks to the tremendous challenge of faith and the ability to convey those beliefs to the next generation. To overcome those challenges of faith and transmission (מסורה) requires a two-pronged approach to Torah education – intellectual and experiential education. Seeing is believing.

Shabbat Shalom

¹⁹ ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת. [אבל מקודם לא שבר – תורה תמימה] ר' חלקיה בשם ר' אחא מין שלא יחא אדם דן אומדות (ירושלמי תענית ד,ה) \\ אתה מוצא בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לך רד כי שחת עמך היה תופס בלוחות ולא היה מאמין שחטאו ישראל, אמר אם איני רואה איני מאמין שגב' (שמות לב) ויהי כאשר קרב משה אל המחנה, שלא שברך עד שראה בעיניו, אי להם לבני אדם שהם מעידים מה שאינם רואים, אפשר שלא היה משה מאמין בהקב"ה שאמר לו כי שחת עמך אלא הודיע משה דרך ארץ לישראל אפילו היה אדם שומע דבר מן יחידי נאמן אסור לקבל עדותו לעשות דבר על פיו אם אינו רואה (שמות רבה מו,א) ²⁰ וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה. כשראה שהיו שמחים בקלקול שעשו, כענין כי רעתו אז תעלוזי (ירמיהו יא, טו) ובהזת התקצף ונואש שיוכל לתקון המעוות באופן שיחזרו לתמותם ויהיו ראוים לאותן הלוחות: (ספורנו שמות לב,יט) וגם דבר דומה בתולדות יצחק (שם) \\ כל עוד ידע משה רק על אודות העגל והאלהות, עדיין קיווה שיוכל להקים מקום טהרה לתורה בקרב העם, והוא לקח בידו את עדות התורה בברדתו מן ההר. אולם כאשר ראה את העגל ואת המחולות שערכו מסביבו, נכח לדעת שהשגיון האילי - כדרך העולם - כבר הביא לידי התפרקות יצרי החושניות, ואז הבין שתחילה יש להחזיר את העם למוטב, למען התורה הזאת. (רש"ר הירש (שם)

²¹ תשובה שלישית, כדי שיראו ישראל שחרד משה חרדה גדולה מאד, אחר ששובר לוחות קדושות וטהורות כתובות באצבע אלקים, וידעו הרעה הגדולה הזאת שעשו, ויפול רעדה בלבבם ויתחרטו, וכן אמר בפרשת עקב [דברים טז] ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם. (תולדות יצחק שמות לב,יט) וישבר אתם. על - ידי המעשה הזה הכריז בכל תוקף, שהעם במצבו הנוכחי איננו ראוי ואיננו כשיר לקבל את התורה הזאת: (רש"ר הירש שמות לב,יט) ²² ...שהדבר הנראה לעינים מצער את האדם צער גדול יותר מהידיעה בו, שהאדם מתפעל יותר מהמורגש ומושג בחוש יותר ממה שיתפעל מן הנודע באמתות, אף על פי שלא יספק במציאותו כלל, הלא תראה משה רבינו עליו השלום נאמר לו מפי השם בהר לך רד וגו' (שמות ל"ב ז'), ולא היה הדבר אצלו בספק כלל אחר שנאמר לו מפי השם, ועם כל זה לא נמנע מלהוריד הלוחות ולא הסכים להניחם בהר ושלא להורידם, וכשקרב אל המחנה וראה את העגל בחוש, חרה אפו וישלך מידי את הלוחות וישבר אותם תחת ההר, הרי שנתפעל מן הנראה לעינים ונצטער וחרה אפו יותר ממה שנתפעל מן הנשמע, אף על פי שהיה יודע שהנאמר לו מפי השם יתברך אמת גמור בלי ספק. (ספר העיקרים מאמר ד פרק טו וגם מצוטט במהרש"א יבמות סב.)